

SIMONE WEIL: L'ESCLAVATGE DE LA GRAVETAT I LA LLIBERTAT DE LA GRÀCIA

LA GRAVETAT I LA GRÀCIA SACSEJÀ ELS LECTORS DE WEIL AMB EL SEU ESTIL SEC, CONTUNDENT I PROVOCADOR, I ELS VA DIVIDIR COM UNA ESPASA DE DOBLE TALL ENTRE DETRACTORS I ENTUSIASTES IGUALMENT APASSIONATS

PAU MATHEU
Professor de filosofia

La gravetat i la gràcia és, com diu Gustave Thibon al pròleg, el primer llibre publicat de Simone Weil i, segurament, un dels més llegits de l'autora. Encara avui constitueix per moltes persones la via d'entrada al pensament ric, fecund i paradoxal de la filòsofa francesa. La publicació de l'obra el 1947 va provocar una intensa commoció en la intel·lectualitat europea. Simone Weil no era una desconeguda, però cap dels que havien llegit els seus articles al llarg dels anys trenta no s'esperava trobar les idees expressades a *La gravetat i la gràcia*.

Dit això, cal advertir que aquest llibre, el primer de Simone Weil i segurament el més llegit, no és un lli-

bre de Simone Weil. Ella no va escriure aquests fragments perquè fossin publicats ni els ordenà d'aquesta manera: són extrets d'onze quaderns al llarg dels quals el pensament de Weil evoluciona i canvia. Ella llegà a Gustave Thibon la propietat absoluta dels seus quaderns: podia fer-ne, per tant, el que bonament li semblés. I, de fet, cal agrair a Thibon l'enorme esforç de convertir en digeribles i comprensibles un conjunt desordenat de reflexions que, si s'haguessin publicat tal com Weil les hi deixà, haurien, sens dubte, aclaparat i desorientat la majoria de lectors. Però hem d'aproximar-nos a les reflexions contingudes en aquest llibre com el que són: no l'exposició sistemàtica i acabada del pensament de Simone Weil, sinó tan sols un tast, un primer

contacte a partir del qual endinsar-se a la seva obra.

Voldria fer un apunt sobre com aproximar-se a l'obra weiliana. Des del moment en què aparegué aquest llibre el 1947, hi ha hagut, entre altres, dues línies interpretatives del pensament de Simone Weil que m'agradaria destacar. Una ha tendit a reduir-lo de manera més o menys conscient a un mer material interessant per estudiar un cas de trastorn psicològic. Les idees de Weil no serien, doncs, significatives per reflexionar al voltant de la realitat, la condició humana o la injustícia, sinó només com a símptomes reveladors d'un desig mòrbid d'auto-destrucció. Una altra línia, sens dubte més simpàtica, ha tendit a convertir Simone Weil en una autora inspirada, que comunica simplement la veritat

ACCEPTAR COM A VERITABLES UNES IDEES SENSE HAVER-LES POSAT EN DUBTE, COM HAURIA VOLGUT AQUESTA PENSADORA D'ARREL CARTESIANA, ÉS MASSA SEMBLANT A SENZILLAMENT NO PENSAR-LES

que li ha sigut revelada. Alguns dels seus propis escrits sembla que suggerixin aquesta lectura. I pot entreveure's també en algun dels comentaris de Gustave Thibon, com el que trobem al «Post scriptum»: l'obra de Simone Weil, ens diu el seu amic, «emana del cim de l'ésser que sobrepassa tots els temps i tots els llocs».

M'atreveixo a suggerir que no se segueixin aquestes lectures, atès que ambdues impedeixen que ens prenguem seriosament el pensament de Weil. Això és evident, em sembla, pel que fa a la lectura psicologitzant. Però és també la conseqüència de la lectura hagiogràfica. Pensar que Simone Weil era una pensadora inspirada implica acceptar de manera acrítica les seves idees. La temptació és enorme, perquè el seu estil contundent és molt

persuasiu. Però acceptar com a veritables unes idees sense haver-hi reflexionat, sense haver-les posat en dubte, sense haver-s'hi enfrontat fent-les passar pel més rigorós escepticisme, com hauria volgut aquesta pensadora d'arrel cartesiana, és massa semblant a senzillament no pensar-les. I crec que l'obra de Weil no es mereix aquest destí, per més que li atorgui el prestigi de les coses sagrades. Ella mateixa es planyia amargament, en una carta escrita des de l'hospital el 4 d'agost de 1943, dels elogis a la seva intel·ligència que servien de pretext per evitar la

pregunta: «El que diu, ¿és veritat o no?» Penso que és legítim demanar que se la llegeixi com ella hauria volgut ser llegida.

En definitiva, l'obra de Simone Weil s'ha de prendre com el que és: l'obra d'una filòsofa. Pocs dies abans de morir, al sanatori d'Ashford, on s'extingiria el 24 d'agost de 1943 per culpa d'una tuberculosi, digué a la seva metgessa: «Soc filòsofa i m'interesso per la humanitat.» És com a filòsofa que visqué l'experiència de la fàbrica, extraient-ne observacions valuosíssimes per pensar la condició humana i l'opressió social, i és com a filòsofa que visqué l'experiència mística, esforçant-se per elaborar rigorosament la concepció d'un univers on la brutalitat de la força és anul·lada només per uns instants d'atenció i de gràcia. —

